

 hannah
 arendt
 instituut

Polarisatie en verbinding

“

"Als mensen niet gelijk waren,
zouden ze elkaar niet verstaan."

Als mensen niet verschillend waren,
zouden ze niets moeten zeggen of doen
om zich verstaanbaar te maken."

Hannah Arendt, *De menselijke conditie*, 1958

Inhoud

THEORIE EN PRAKTIJK

13:30-15:00

Wat is polarisatie en waar komt het vandaan?

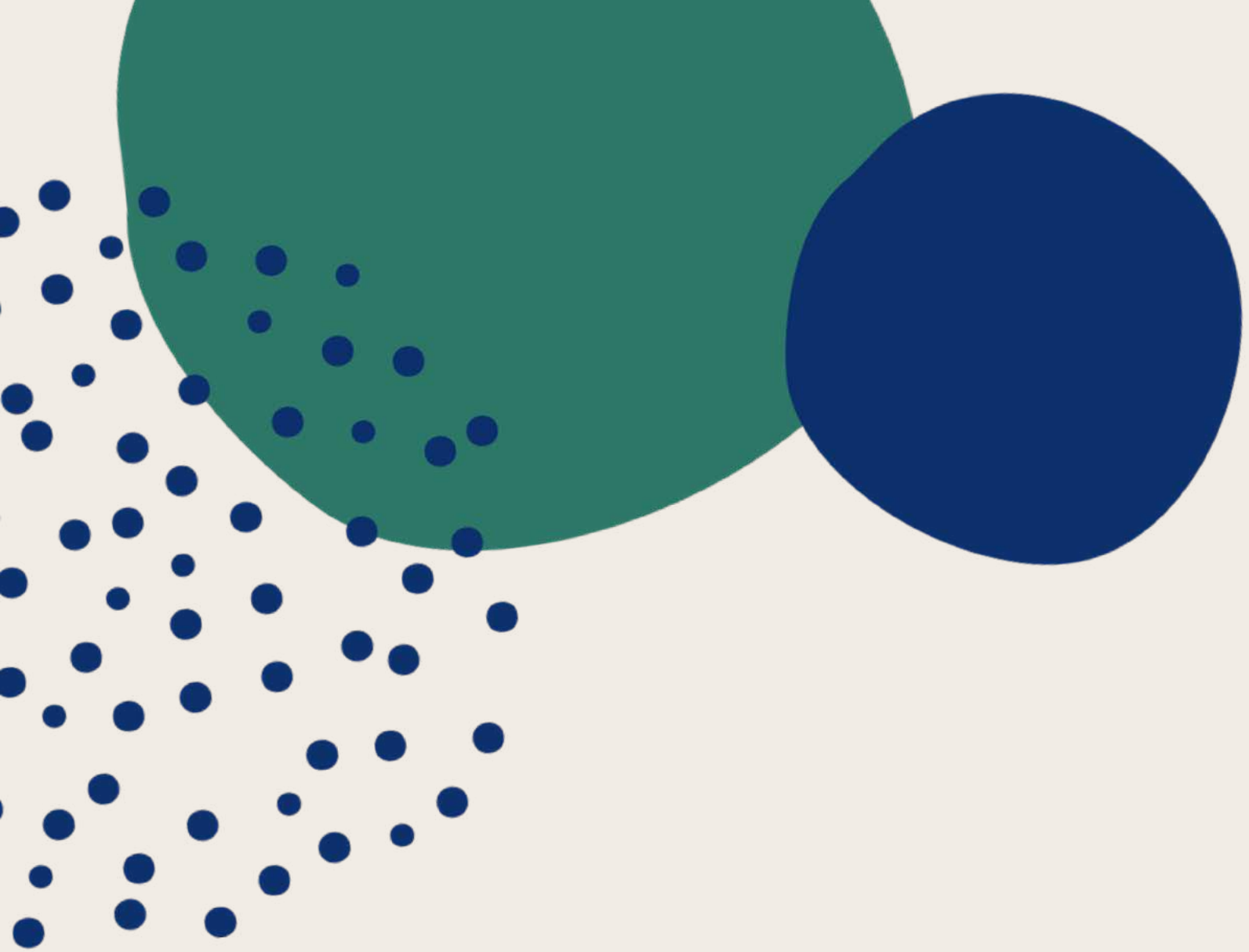
15:00-15:15

Pauze

15:15-16:00

Hoe komen we tot verbinding?

Een kennismaking met de EDUbox

1.1. Polarisation hoort erbij

1.2. Drie basiswetten

1.3. Vijf rollen

1.4. Vijf fases

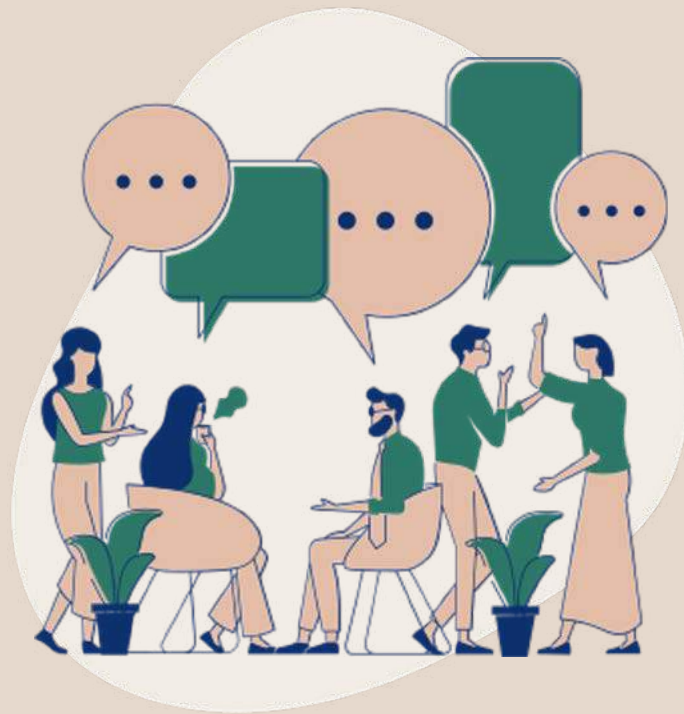
1.5. Polarisation en conflict

1.6. Polarisation en radicalisering

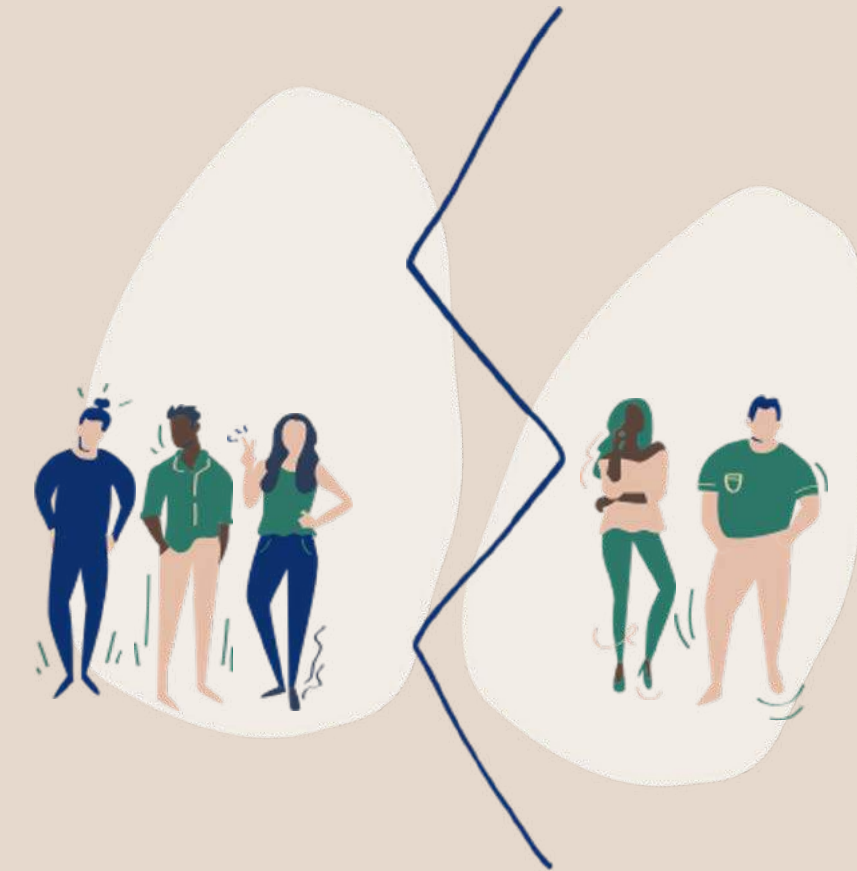
1. Wat is polarisation?

1.1. Polarisation hoort erbij

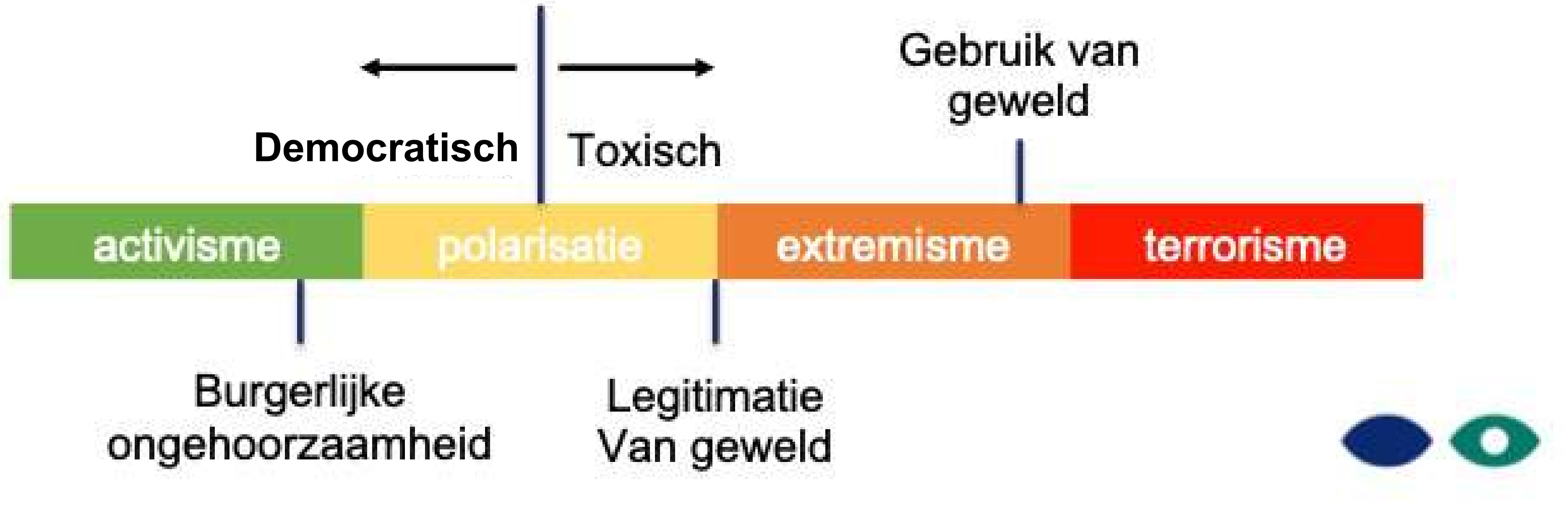

Democratische polarisatie

Toxische polarisatie

1.1. Polarisation hoort erbij

Breuklijnen

- 1 Leeftijd: jong vs oud
 - 2 De mens en zijn overheid
 - 3 Etnisch-religieus
 - 4 Sociale klasse
 - 5 'Ras' en afkomst
- ...

<https://www.vrt.be/vrtnu/a-z/reizen-waes/4/reizen-waes-s4a5-noord-ierland>

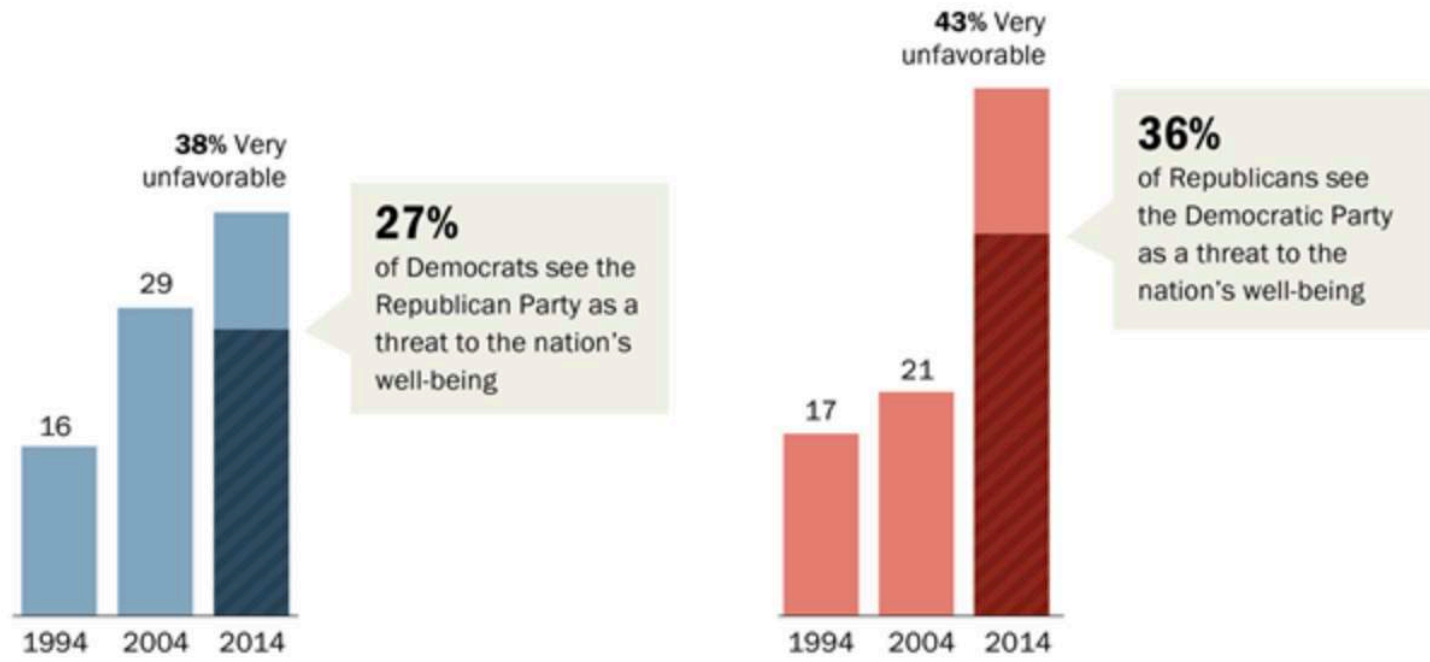
“

1.1. Polarisation hoort erbij

Beyond Dislike: Viewing the Other Party as a 'Threat to the Nation's Well-Being'

Democratic attitudes about the Republican Party

Republican attitudes about the Democratic Party

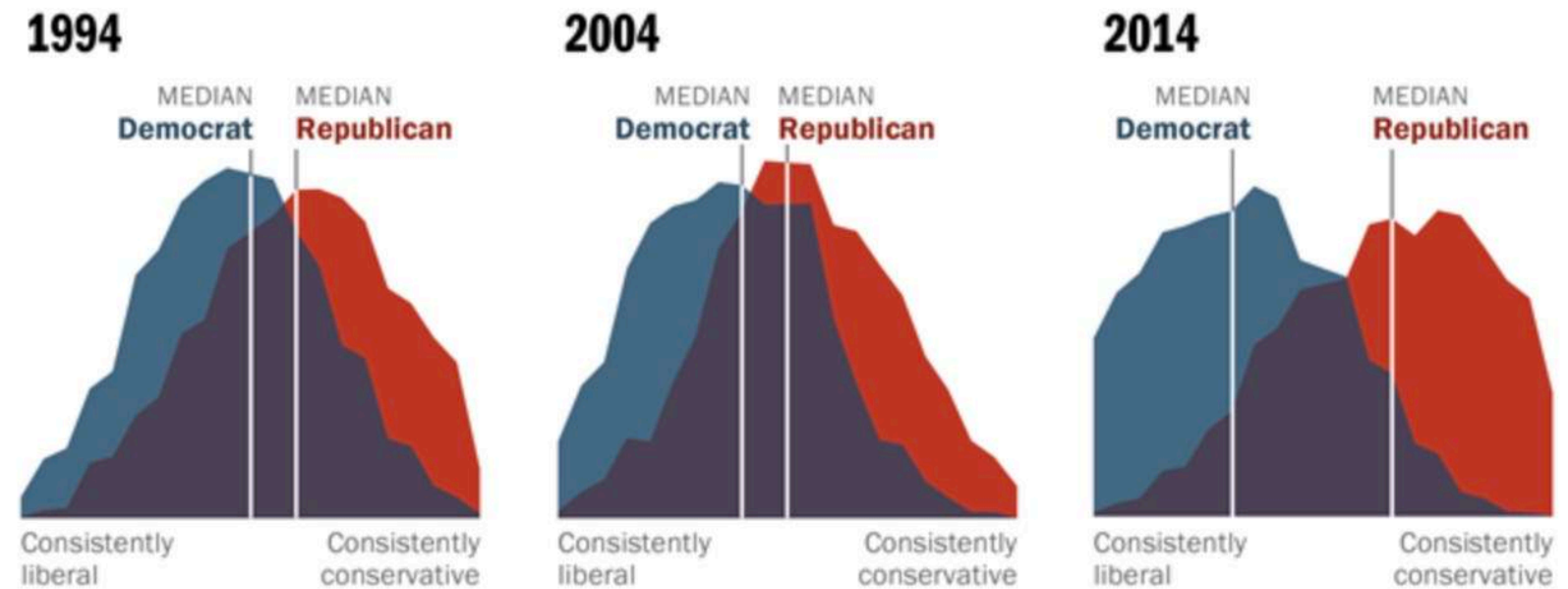

Source: 2014 Political Polarization in the American Public
 Notes: Questions about whether the Republican and Democratic Parties are a threat to the nation's well being asked only in 2014. Republicans include Republican-leaning independents; Democrats include Democratic-leaning independents (see Appendix B).

PEW RESEARCH CENTER

Democrats and Republicans More Ideologically Divided than in the Past

Distribution of Democrats and Republicans on a 10-item scale of political values

Source: 2014 Political Polarization in the American Public
 Notes: Ideological consistency based on a scale of 10 political values questions (see Appendix A). The blue area in this chart represents the ideological distribution of Democrats; the red area of Republicans. The overlap of these two distributions is shaded purple. Republicans include Republican-leaning independents; Democrats include Democratic-leaning independents (see Appendix B).

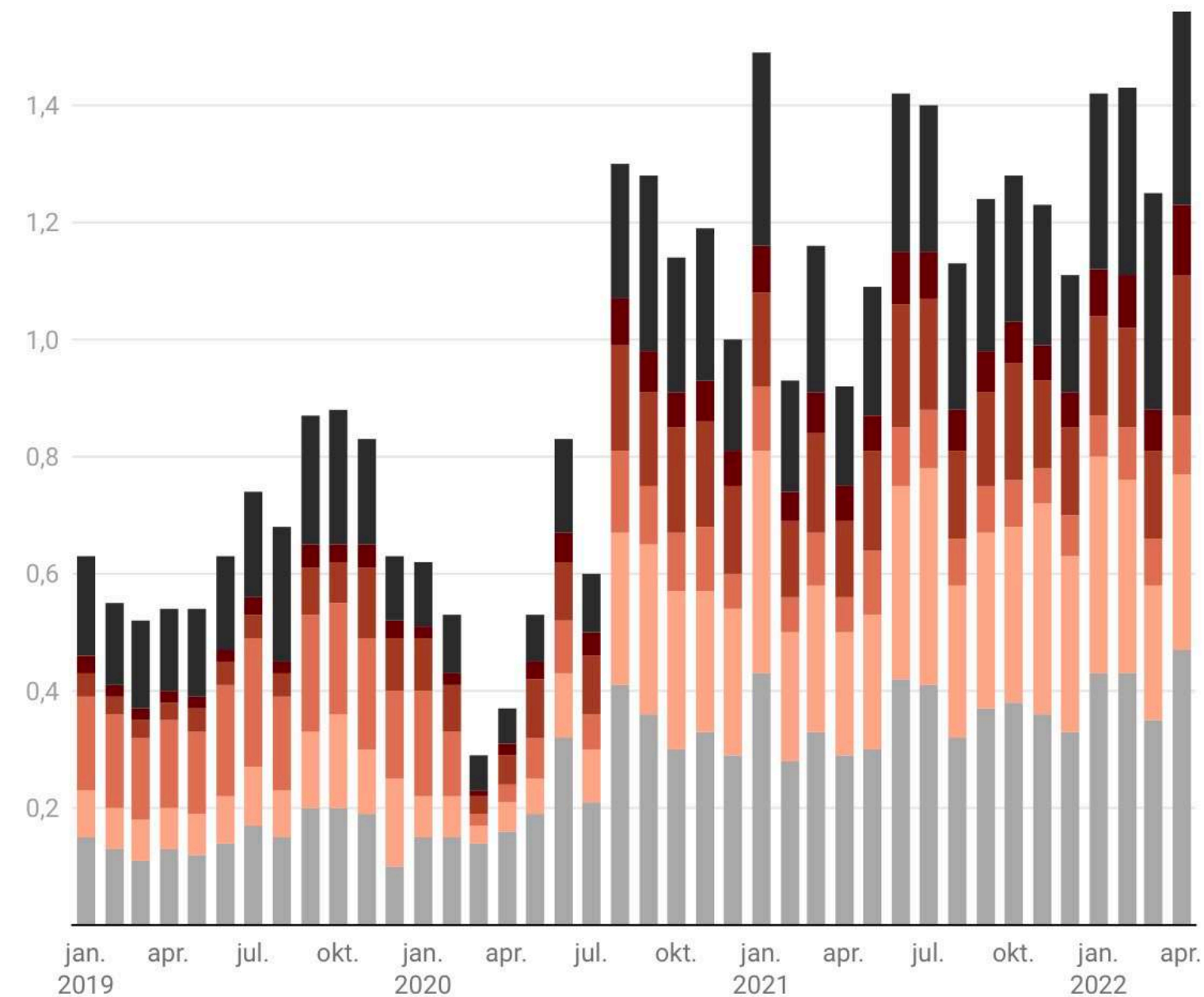
PEW RESEARCH CENTER

1.1. Polarisation hoort erbij

Aantal toxische berichten online

Januari 2019 - april 2022, in procent

Andere Individueel Racisme Religie Seksisme Ideologie

Grafiek: DS • Bron: Textgain • Gecreëerd met [Datawrapper](#)

1.2. Drie basiswetten

volgens Bart Brandsma

Polarisatie is een
gedachteconstructie

- *wij-zij denken*
- opdelen in (reële) groepen
- identiteiten laden met betekenis, veralgemeningen
- niet waarneembaar, niet gestoeld op feiten
- *omdenken kan!*

1.2. Drie basiswetten

volgens Bart Brandsma

- anders dooft het uit
- uitspraken over 'onze' en 'hun' identiteit
- worden geregeld herhaald en versterkt

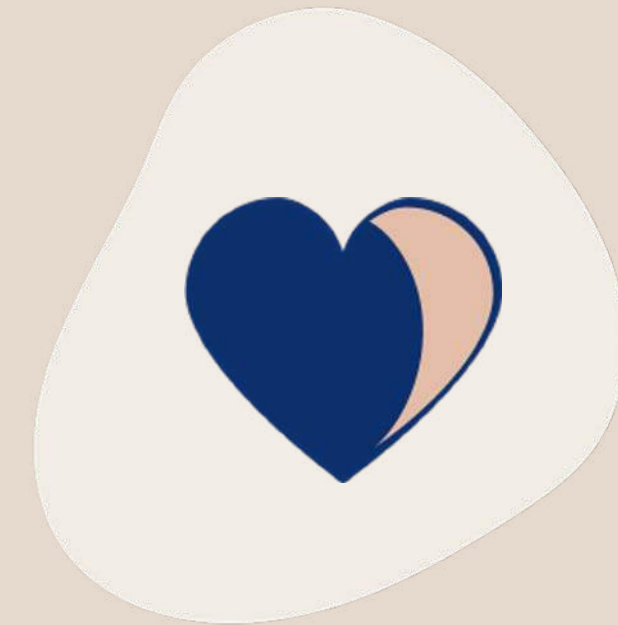
Polarisatie heeft brandstof
nodig

1.2. Drie basiswetten

volgens Bart Brandsma

- verschillen voorgesteld als feitelijke waarheid
- ratio heeft slechts een beperkt effect
- luisteren naar de emoties
- complotdenken

Polarisatie is een
gevoelsdynamiek

1.2. Drie basiswetten

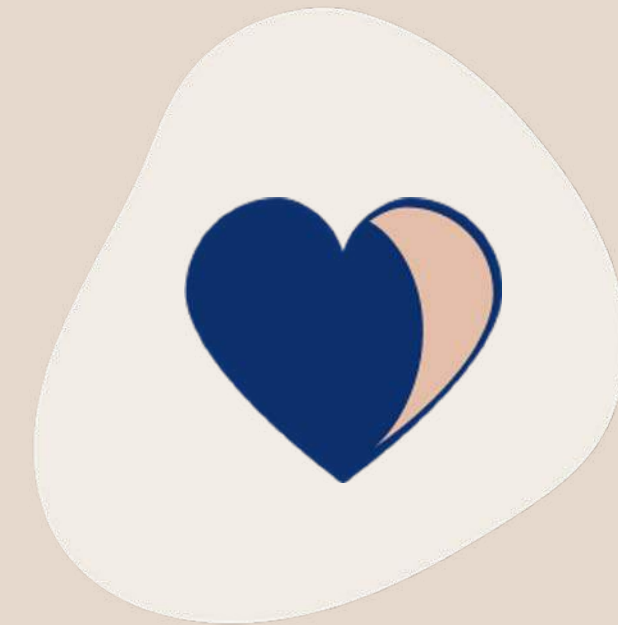
volgens Bart Brandsma

Polarisatie is een
gedachteconstructie

Polarisatie heeft brandstof
nodig

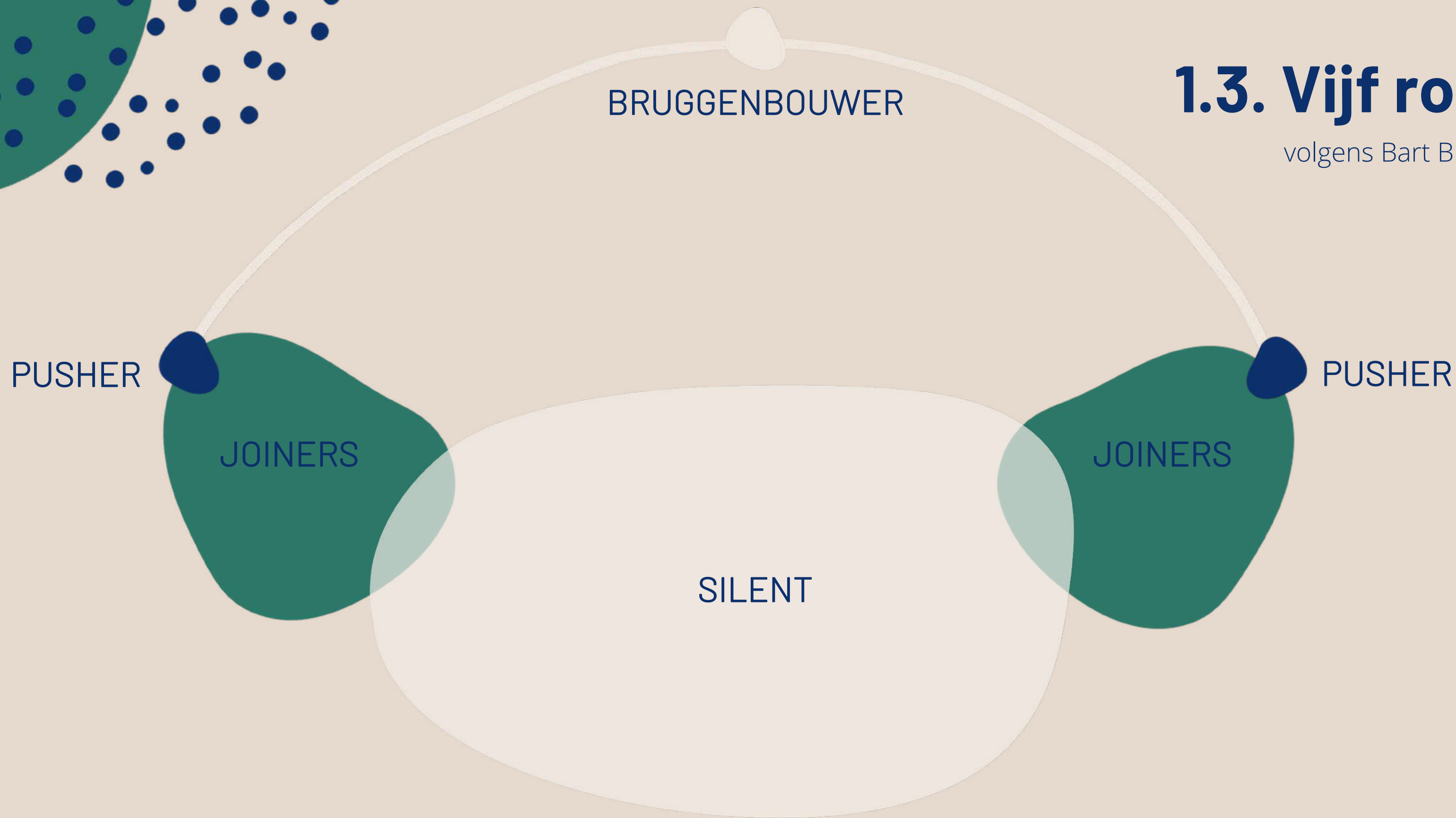

Polarisatie is een
gevoelsdynamiek

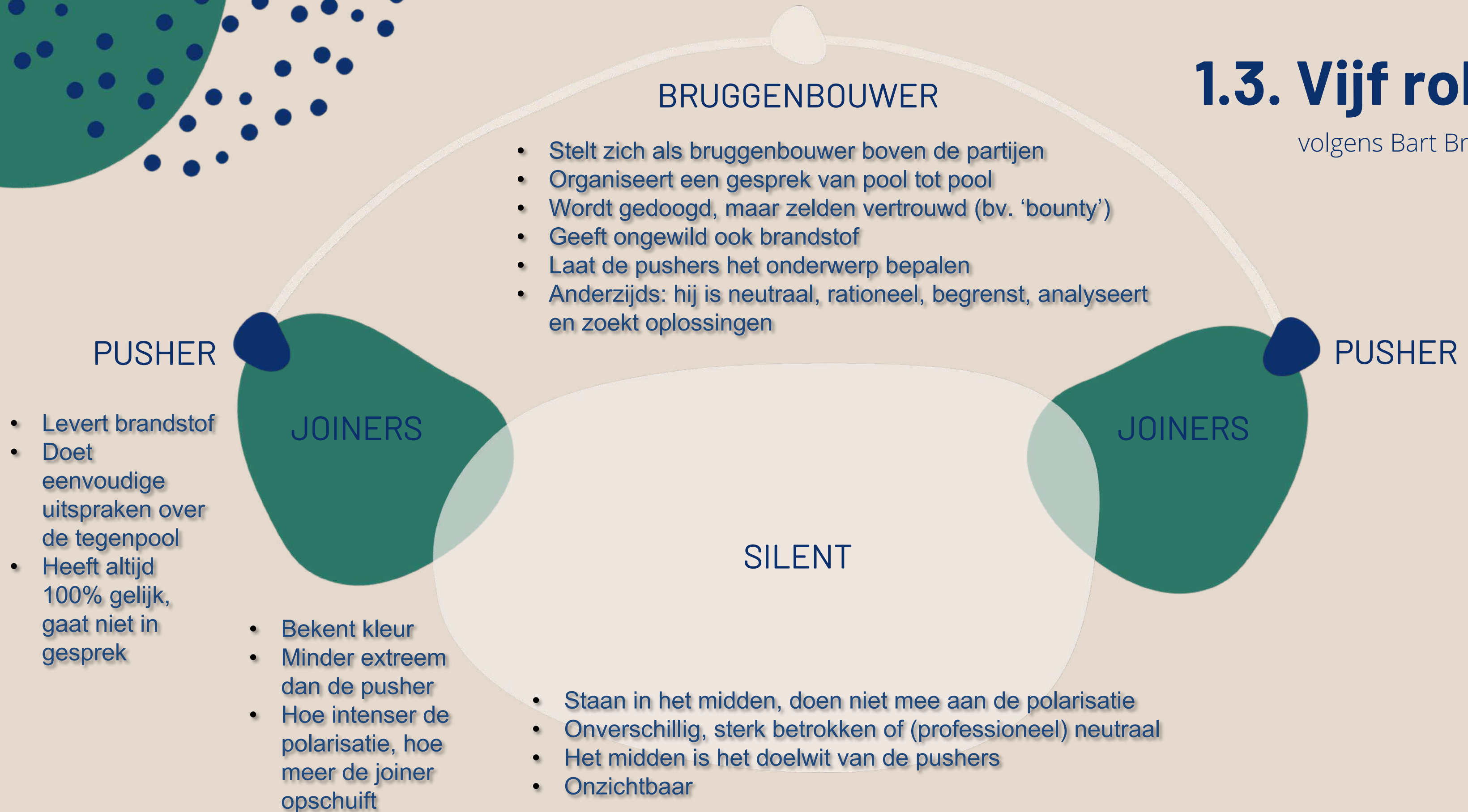
1.3. Vijf rollen

volgens Bart Brandsma

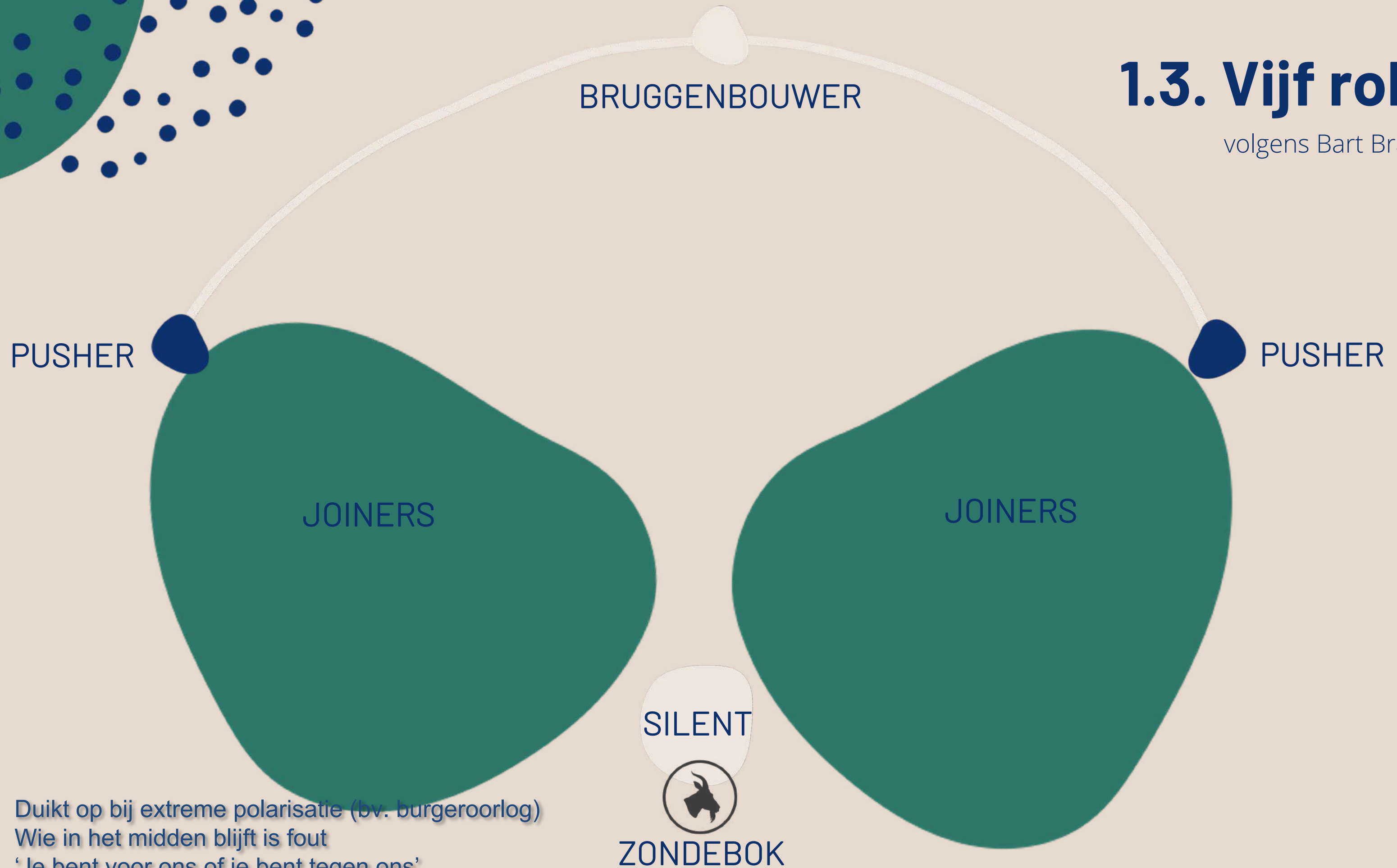
1.3. Vijf rollen

volgens Bart Brandsma

1.3. Vijf rollen

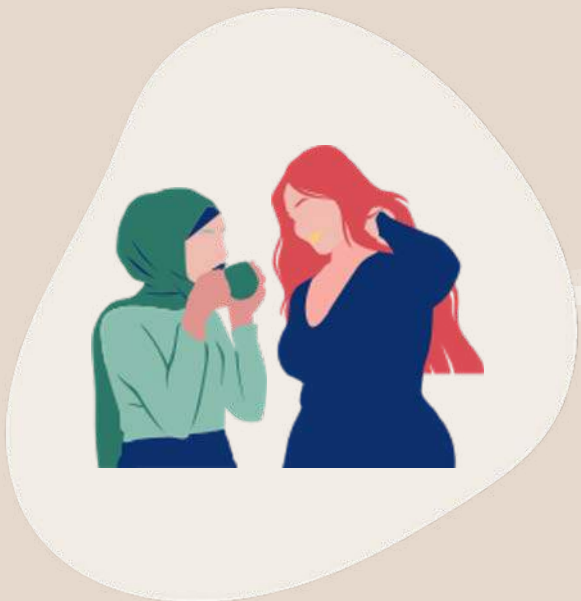
volgens Bart Brandsma

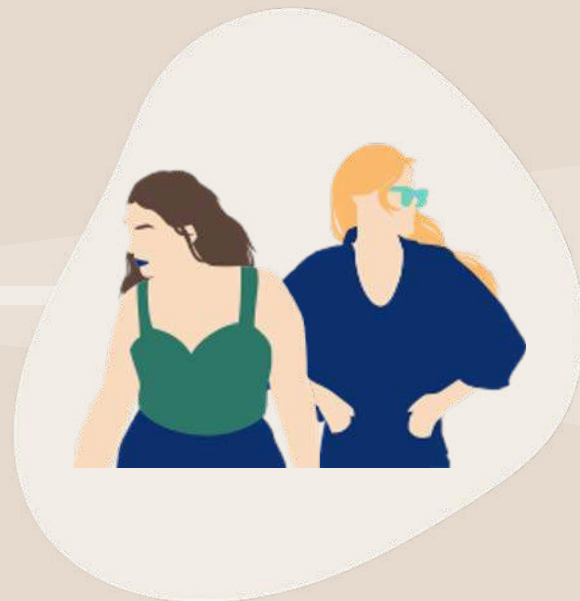
- Duidt op bij extreme polarisatie (bv. burgeroorlog)
- Wie in het midden blijft is fout
- 'Je bent voor ons of je bent tegen ons'

1.4. Vijf fases

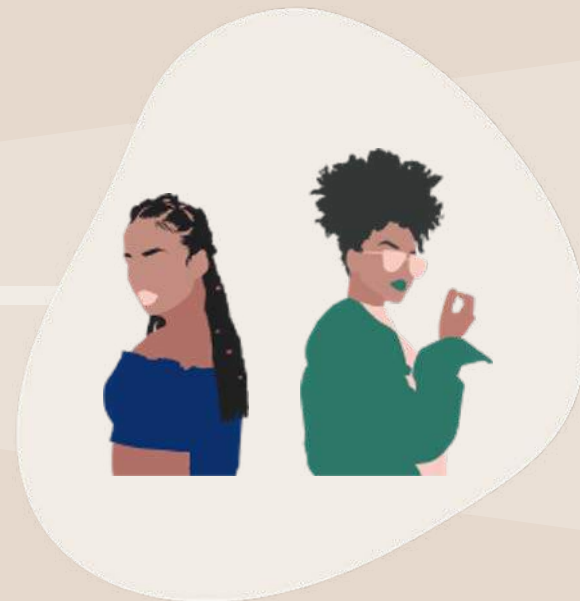
volgens KIS

1.
Rustfase

2.
Ongemak

3.
Onderhuidse
spanningen

4.
Openlijke
spanningen

5.
Escalatie

HOE ONTWIKKELT
POLARISATIE ZICH?

3

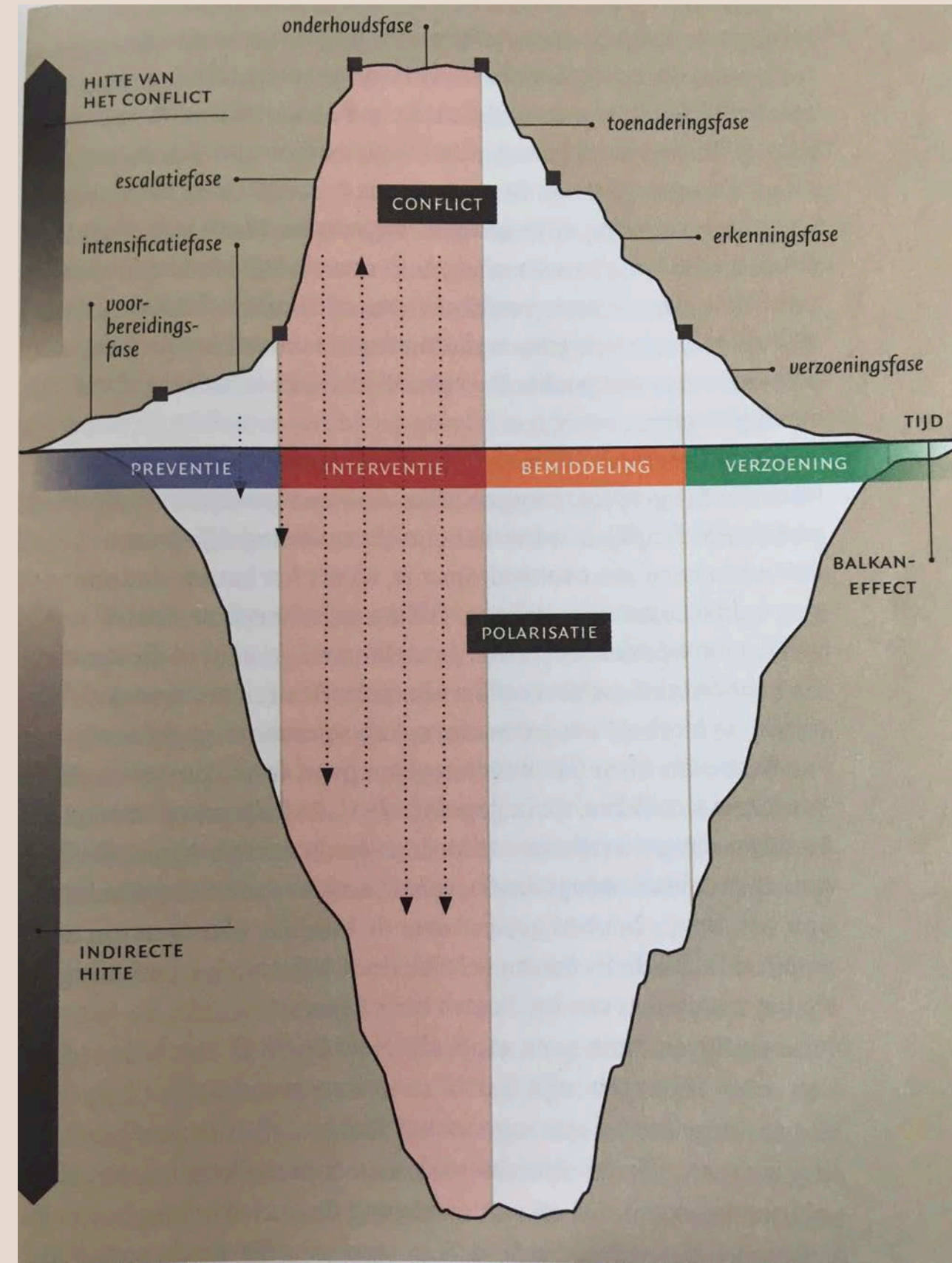

1.5. Polarisation en conflict

volgens Brandsma

CONFLICT

- twee of meer partijen in botsing
- duidelijke probleemeigenaren
- waarneembaar
- afgebakend in de tijd en ruimte
- conflicthantering vier fasen
 - preventie
 - interventie
 - bemiddeling
 - verzoening

POLARISATIE

- steeds tussen twee kampen
- probleemeigenaren vaag
- ongrijpbaar
- geen begin en eindpunt

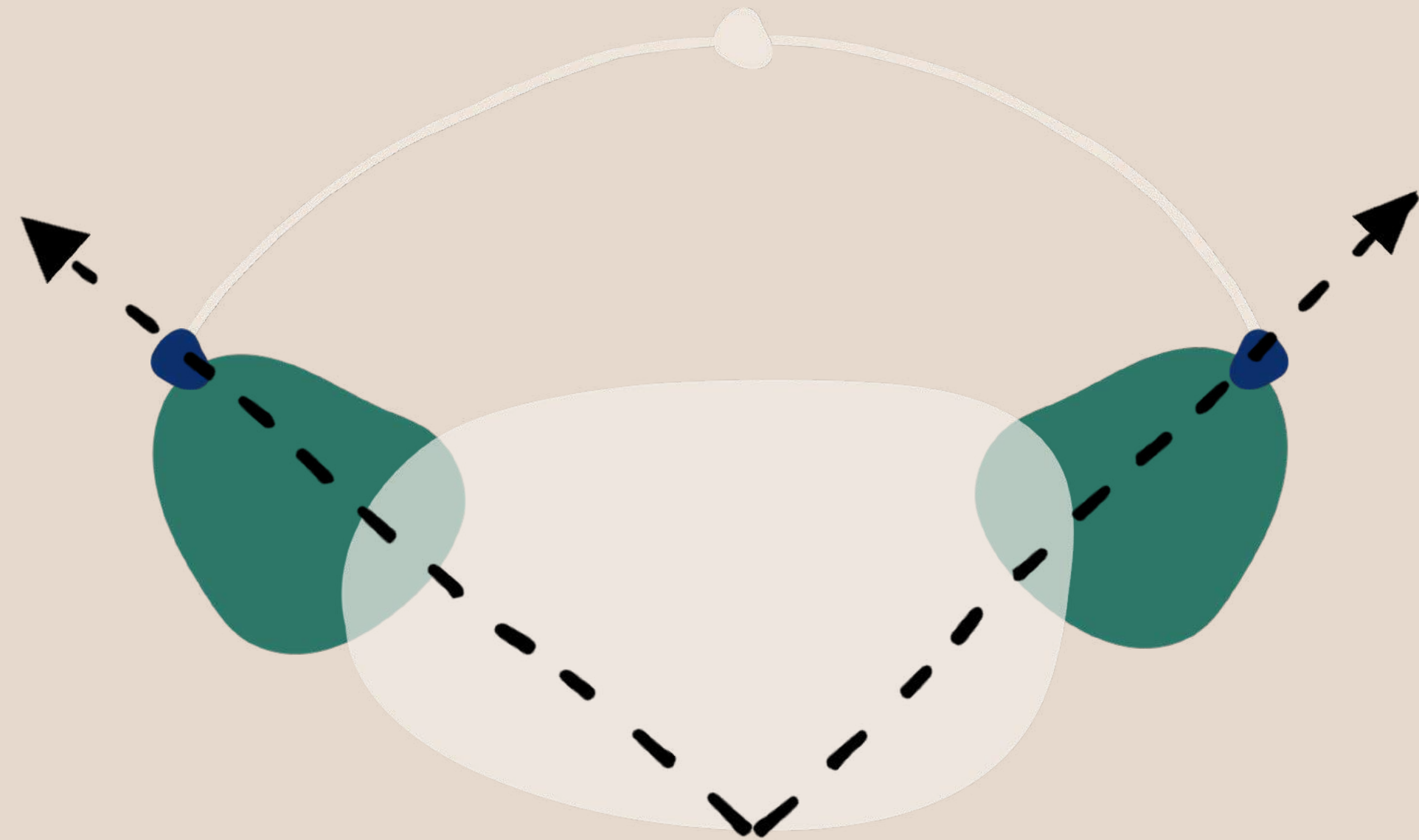

1.6. Polarisatie en radicalisering

POLARISATIE

vergroot voedt

RADICALISERING

2.1. Identiteitsprocessen

2.2. Groepsdynamische processen

sociale dominantie

groepsconformiteit

group think

gehoorzaamheid

2.3. Maatschappelijke tendenzen

2.4. Online polarisatie

2. Waar komt het vandaan?

Sociale identiteit

volgens Tajfel & Turner (1986)

Sociale dominantie

Institutionele ongelijkheid

Macht en privilege

Intersectionaliteit

doll experiments

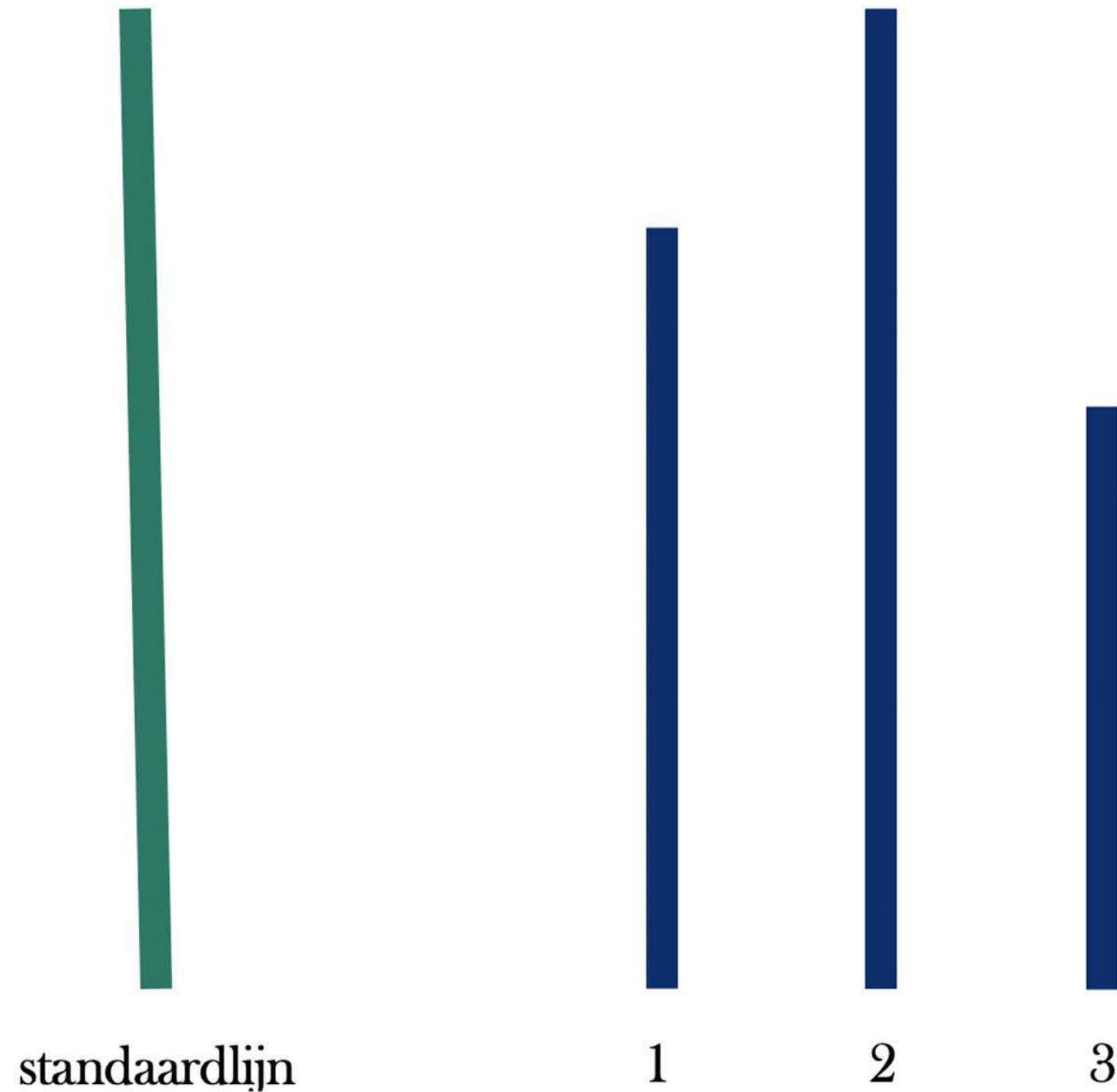
door Mamie en Kenneth Clark, jaren 40

A young girl with her hair in a bun, wearing a red long-sleeved shirt, sits on a dark wooden table. She is looking down at two dolls sitting on either side of her. The doll on the left is a Black doll with a bald head, wearing a light blue shirt. The doll on the right is a white doll with a bald head, wearing a light blue shirt and dark blue overalls. The background is a dark, solid color.

Which one is the nice doll?

Groepsconformiteit

volgens Solomon Asch (jaren 50))

40% volgt minstens eenmaal
75% van de foute oordelen gevolgd

Groupthink

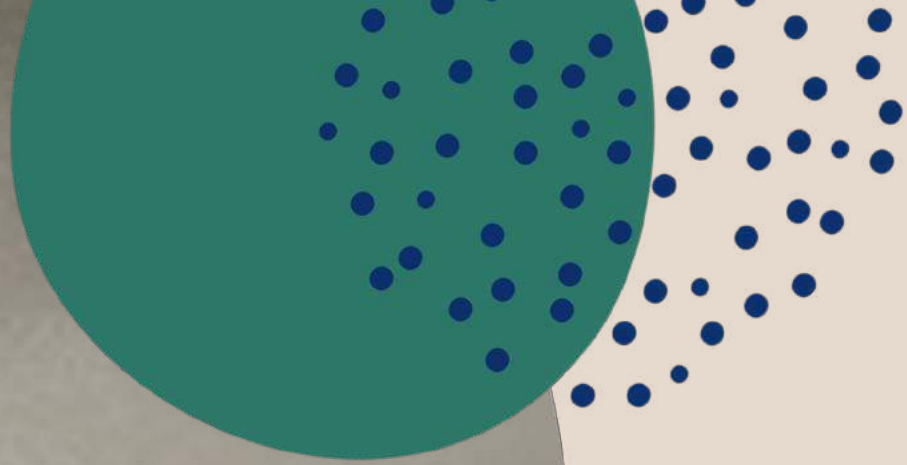
volgens Irving Janis (jaren 70))

groepsbesluiten onderhevig aan
groepsprocessen
voorrang aan eensgezindheid
conformity bias

Noden

Narratieven

Netwerken

DANGER:
SEVERE SHOCK

Gehoorzaamheid

volgens Stanley Milgram (jaren 70))

65% gehoorzaamt tot het einde

"Agentic state"

(staat van uitvoering)

■ CANVAS

Maatschappelijke tendenzen

autoritaire leiders

globalisering
superdiversiteit

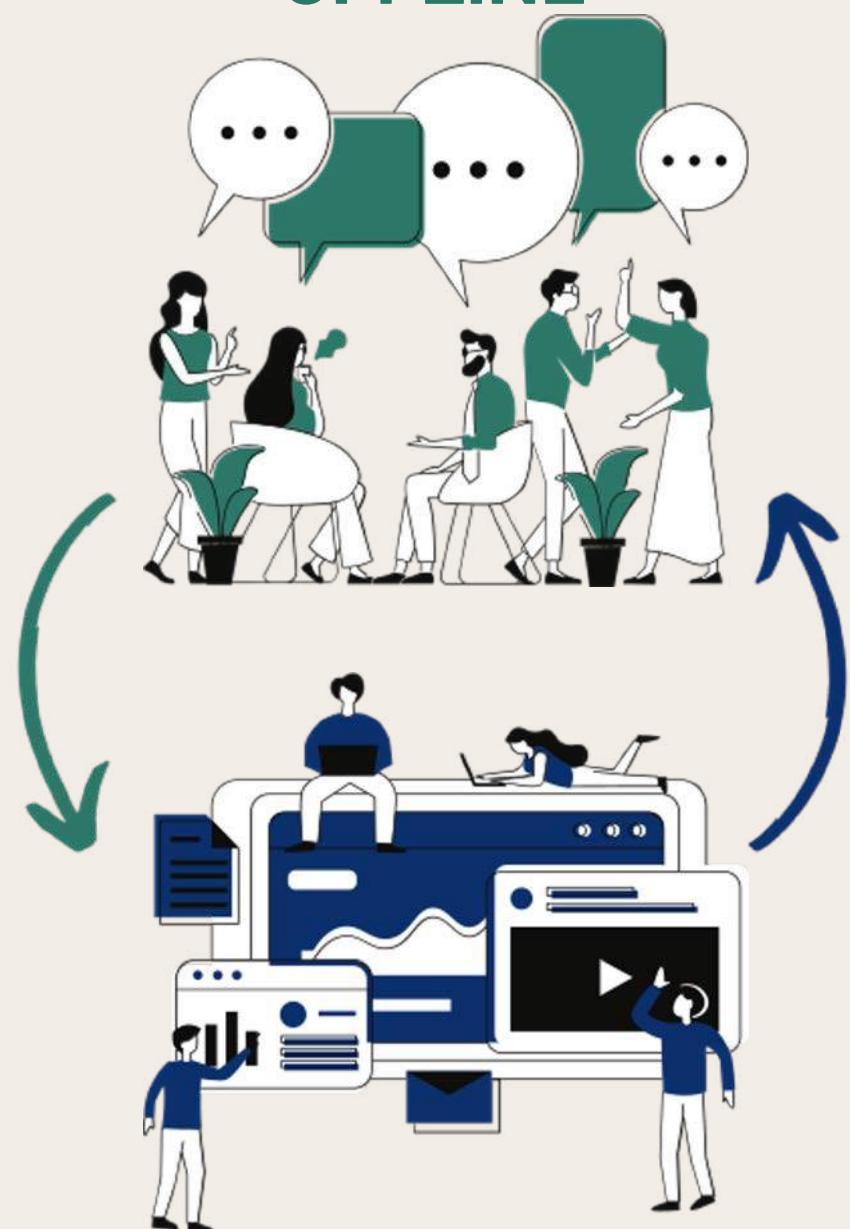
tribalisering
versnelling
desinformatie

nieuwe media
vloeibare tijden
van harmonisatie naar polarisering

hyperindividualisme
infostormen

angst en verliesgevoelens

OFFLINE

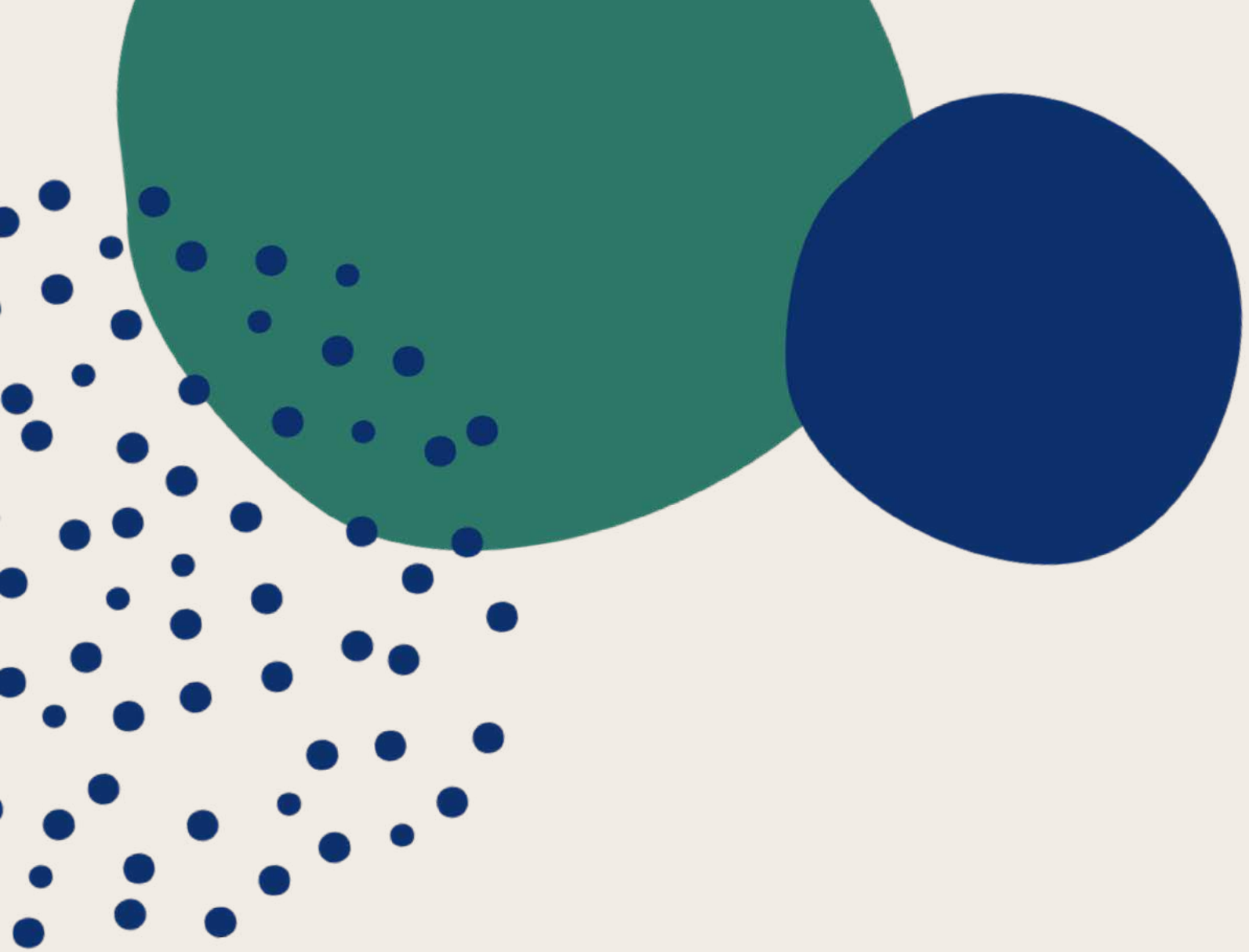
ONLINE

Ongeschreven wet 1
**DE WAARHEID
BESTAAT NIET
MEER**

Ongeschreven wet 3
**NUANCE
IS NOT DONE**

Ongeschreven wet 2
**ELK IN
ZIJN EIGEN
HOKJE**

Ongeschreven wet 4
**ALLES KAN EN
ALLES MAG**

Pauze

Hoe kom je tot verbinding?

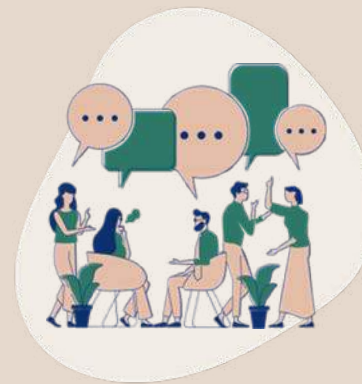
Oefenen in dialoog met de EDUbox

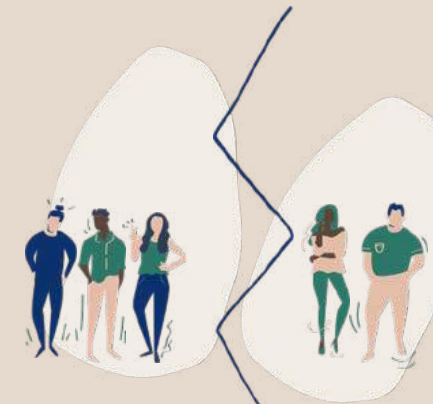
3.1. Wanneer aanpakken en waarmee rekening houden?

volgens KIS (vereenvoudigd)

Vraag 1: Gewenst?

Politieke polarisatie

Toxische polarisatie

Vraag 2: Fase?

Rust

Ongemak

Onderhuidse spanningen

Openlijke spanningen

Escalatie

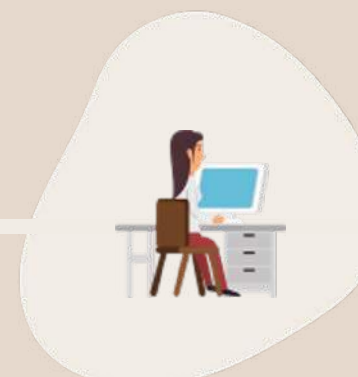
Vraag 3: Locatie?

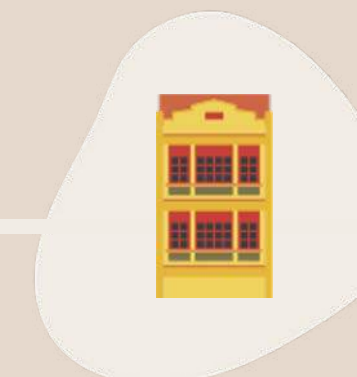
Buurt

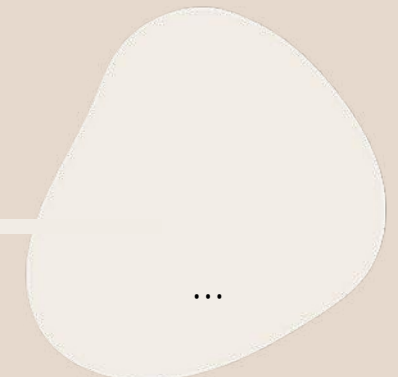
School

Sociale media

Gemeente

...

3.2. Aanpakken

DE
POLITIEKE
KLAS

GAME-
CHANGERS
BRANDSMA

CONTACT
EN
IDENTITEIT

DEEP
DEMOCRACY

DIALOOG- EN
COMMUNICATIE-
TECHNIEKEN

Agonistiek in de politieke klas

Maarten Van Alstein naar Hess en McAvooy en naar Mouffe,
in rustfase, op school

Politieke klas

Deliberatieve benadering Agonistische benadering

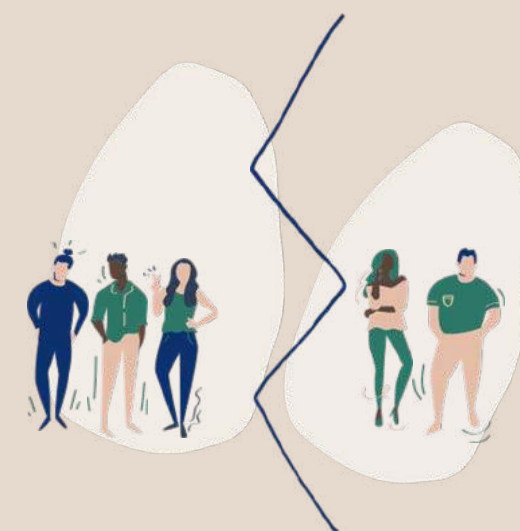
Drie grensgebieden:

- liberale democratie
- leerplan
- veilig klasklimaat

Agonistiek of toxische polarisatie

Maarten Van Alstein

Agonistiek

(Politieke polarisatie)

Toxische polarisatie

communicatie

scherp, betwisten

monoloog

klasdynamiek

verhit, wel luisterend

pushers, midden krimpt

wij-zij

'wij' en 'zij', overkoepelend

wij tegen zij

de ander als

tegenstander

morele vijand

Contacttheorie

(Allport, 1954)

Voorwaarden

- duurzaam
- positief
- gemeenschappelijk doel

Bindingsladder

- elkaar ontmoeten
- elkaar leren kennen
- samenwerken
- elkaar helpen

Contact en identiteit

in fases van ongemak, onderhuidse spanningen
op school, in de buurt, niet op sociale media

Identiteit

- mensen doen beseffen dat ze tot meerdere groepen behoren
- een overstijgende, verbindende identiteit creëren
- subidentiteiten zichtbaar maken

Deep Democracy

Arnold Mindell. Greg en Myrna Lewis

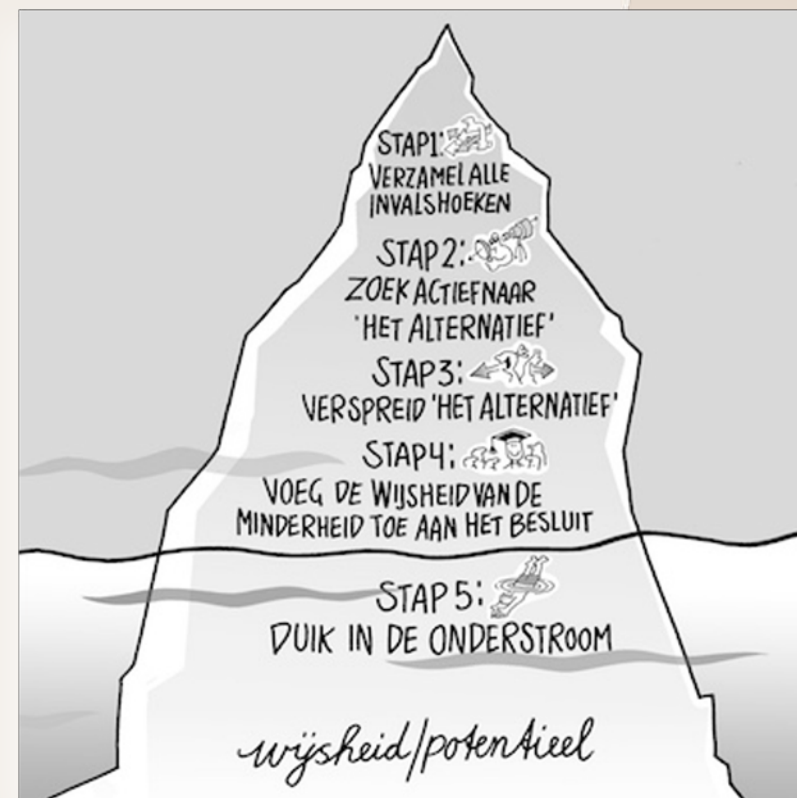
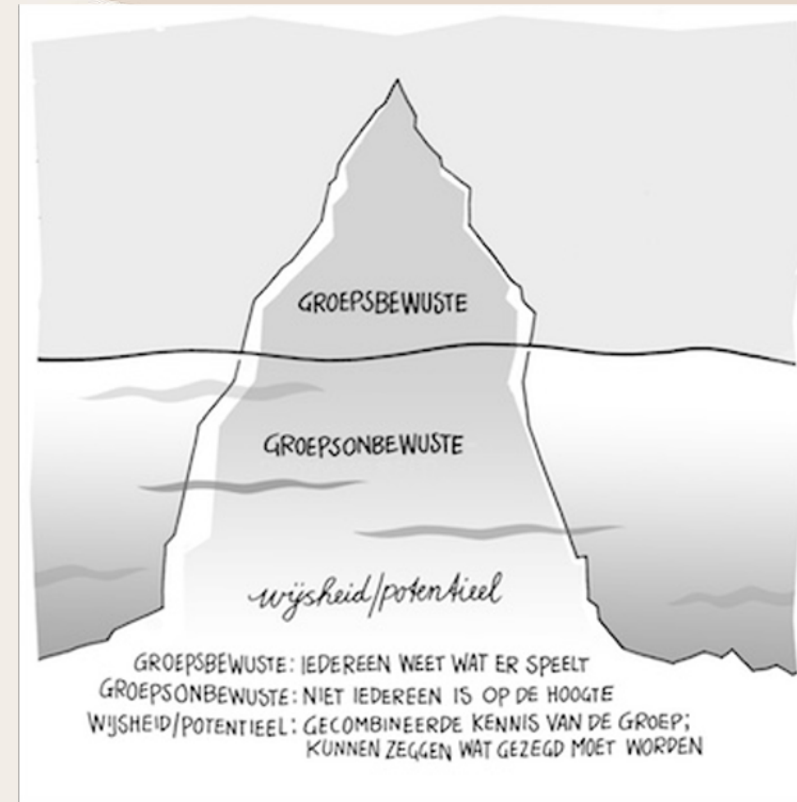
Bij onderhuidse spanningen, haalt fricties boven tafel

Wat is het?

- verschil en conflict omarmen.
 - alle niveaus van de ijsberg
 - geen consensus, wel consent
- zeggen wat gezegd moet worden zonder 'sabotage'gedrag

Metaskills

neutraliteit, compassie,
superluisteren,
helderheid, intuïtie

Zebramodel (Fanny Matheusen)

- Zeg alles - Alle perspectieven en meningen horen
- Empower de nee-stem
- Breek uit - Verspreid de nee-stem
- Raak de wijsheid van de nee-stem
- Aangaan van spanning en conflict: bron van innovatie en creatie

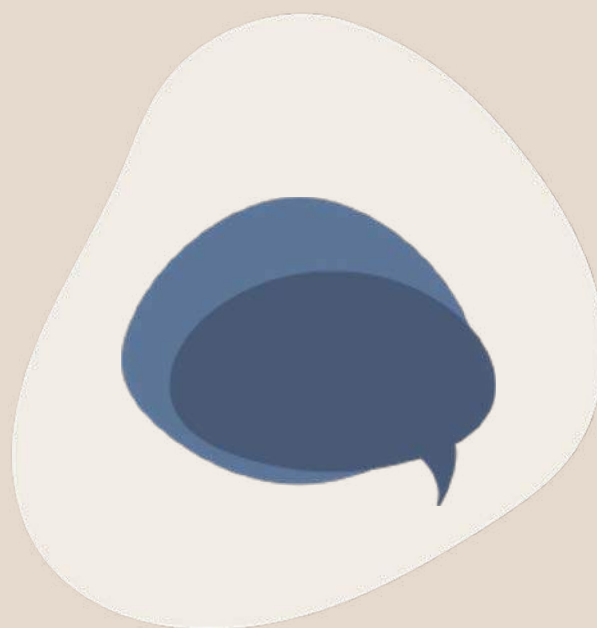
Vier gamechangers

volgens Bart Brandsma
bij openlijke spanningen, escalatie

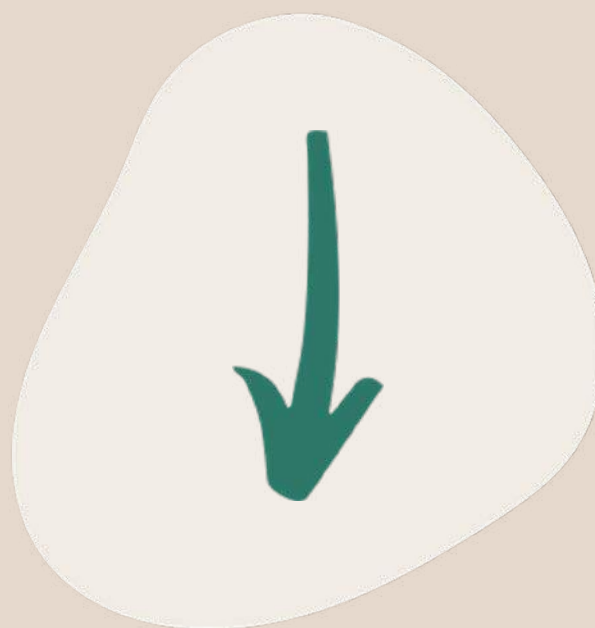
Gamechanger 1

Verander van doelgroep

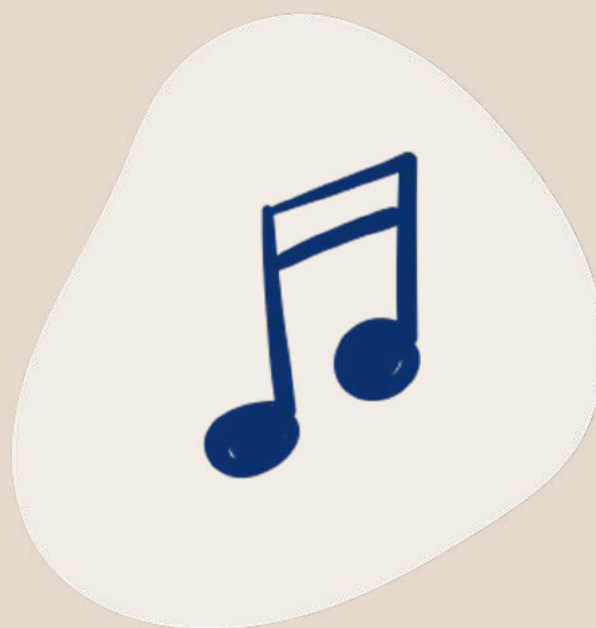
Gamechanger 2

Verander van onderwerp

Gamechanger 3

Verander van positie

Gamechanger 4

Verander van toon

“Zesde positie”

Dialog- en communicatietechnieken

geweldloze communicatie, Socratisch gesprek...

Blijf in het midden

- Ontwijk niet.
- Censureer niet.
- Word niet boos.
- Schiet niet in de verdediging. Stel je eigen oordeel even uit.

Zoek naar de onderliggende zorgvraag

- Erken de emotie achter de uitspraak.
"Ik merk dat je hier erg mee bezig bent".
- Stel open vragen. "Wat maakt dat je zo iets zegt?"
- Amplificeer lichaamstaal.
"Ik zie dat je je armen gekruist houdt. Hoe moet ik dat begrijpen?"

Begrens en nodig uit

"Met dit soort uitspraken heb ik het echt moeilijk, ze kwetsen en zijn respectloos. Maar ik merk dat je met iets zit. Wil je daar – op een andere manier dan – over praten?"

Trek de opmerking naar jezelf.

"Ik heb zelf een dochter die..." "Ik voel me zelf ook heel betrokken"

Zoek naar balans tussen professionele neutraliteit en persoonlijke authenticiteit.

Praat in de wij-vorm

"We hebben daar allemaal veel vragen over"

Open vragen stellen

- Wat maakt dat je dat zegt? Wat bedoel je met? (verheldering)
- Hoe weet je of? Wat zijn je redenen voor? (argumenten)
- Is er een ander standpunt over? Wat zou iemand zeggen die het niet met je een is? (Alternatieve gezichtspunten)
- Wat volgt er uit wat je zegt? Hoe zou je kunnen nagaan of? (Consequenties onderzoek)
- Hoe heb je dit gesprek beleefd? Zijn we dichter gekomen tot? (terugkijken op gesprek)

"Het idee dat ik aan Arendt ontleen is dat het intermenselijk verkeer steeds meer trekken krijgt van maakbaarheid en controleerbaarheid. Dat staat haaks op het idee van menselijk handelen als fragiele interacties die zich nauwelijks laten voorspellen.

Je wéét niet wat jouw actie uitlokt; je handelen is altijd een bijdrage aan wat Arendt 'een web van relaties' noemt."

Will Van de Laak in *Aan het werk met Hannah Arendt, professionals in onderwijs, zorg en sociaal werk*, 2018.

“

Kennisplatform
Integratie &
Samenleving

www.kis.nl

www.insidepolarisation.nl

www.wij-zij.be

www.hannah-arendt.institute

Meer lezen?

Links

Doll test

https://drive.google.com/file/d/1lie1WquzSTKerYg8a5nfR_nOKpveod2b/view

Wachtzaal

https://drive.google.com/file/d/13ym_pjY3YRY7QhzgpKzL-3W5VO2ucnG0/view

Jeu de la mort

<https://drive.google.com/file/d/1onINVw1pf8Z2KpTB60IzXDshUJzpqqsug/view>

Reizen Waes

<https://www.vrt.be/vrtnu/a-z/reizen-waes/4/reizen-waes-s4a5-noord-ierland/>

All that we share

<https://drive.google.com/file/d/1yf3VoCJ7wrfSSKRyFFwinQuqo1msIIW8/view>

www.hannah-arendt.institute

www.facebook.com/HannahArendtInstituut

[@HAIstituut](https://twitter.com/HAIstituut)

info@hannah-arendt.institute